

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Petit Bois in Heuvelland (Kemmel)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 12 juni 2017 tot voorlopige bescherming als monument van twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Petit Bois in Heuvelland (Kemmel);

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 29 juni 2017 tot en met 29 juli 2017 en waarvan de behandeling van de opmerkingen, bezwaren en het advies van de gemeente is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Petit Bois, aantoonst;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Petit Bois historische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De mijnkraters bij Petit Bois getuigen van de ondergrondse mijnenoorlog zoals die in 1914-1918 op het front in de Westhoek werd gevoerd. Historisch gezien paste de techniek van ondermijningen in de traditie van de belegering van vestingen, zoals die in lang vervlogen tijden vaak was toegepast. Maar hij is ook kenmerkend voor het statische karakter van de loopgravenoorlog tijdens deze periode.

De mijnkraters bij Petit Bois zijn relictten van de mijnen slag die op 7 juni 1917 met de gelijktijdige ontploffing van 19 dieptemijnen uitbarstte. Zij maken deel uit van het slagveld van de derde slag om Ieper (juni-november 1917) en markeren samen met de andere relictten de historische frontlijn van waaruit het geallieerde offensief vertrok. Bijzonder aan de mijnen slag is dat hij een in de tijd en ruimte beperkte doorbraak op het front in de Westhoek realiseerde, in tegenstelling tot eerdere initiatieven elders op het westelijke front. In het schema van de mijnen slag dat meermaals aan de gewijzigde omstandigheden werd aangepast, was Petit Bois één van de eerste locaties waar de Britten met diepe ondermijningen begonnen (december 1915).

Goed bewaarde landschappelijke relictten van de Eerste Wereldoorlog die nog zichtbaar zijn op het terrein, zijn zeldzaam. Na de oorlog lag de frontzone bezaaid met miljoenen granaattrechters en resten van militaire infrastructuur. Tijdens de reconversie van het oorlogslandschap naar een genormaliseerde, leefbare agrarische omgeving werden de meeste oorlogsrestanten weggewerkt: gronden werden geëffend, landbouwterreinen gediëpgrond, loopgraven ontmanteld, percelen opnieuw gebruiksklaar gemaakt. De mijnkraters zijn één van de weinige relictten van het vroegere oorlogslandschap die nog in situ op het terrein herkenbaar zijn. Door de gelijkenis met het landschap van bij het begin van de oorlog (wederopbouwbos, graslanden in de omgeving) is de contextwaarde van de kraters bij Petit Bois groot;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Petit Bois culturele waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De Petit Bois mijnkraters herinneren aan het dodelijke ondergrondse kat-en muisspel tussen de troepen aan het front. Soldaten kwamen om tijdens ondergrondse gevechten of werken in de tunnels, of tijdens bovengrondse infanterieaanvallen die op de explosies volgden. Niet altijd slaagde men erin om de lichamen te evacueren. Voor de volgende generaties en in het bijzonder voor de nabestaanden is de mijnkratersite een herdenkingsplaats voor wie hier naamloos en zonder graf in de aarde rust. In die zin vormt de site de laatste rustplaats en herdenkingsplaats voor militaire slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog. De beslotenheid en de rust van de mijnkratersite draagt bij tot een ingetogen sfeer die bij het karakter van een herdenkingsplaats aansluit en ze intenser doet beleven. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog altijd een breed maatschappelijk en internationaal draagvlak;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Petit Bois technische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Ook al zijn ondermijningen traditionele vormen van oorlogsvoering, de ondergrondse oorlog in de Westhoek evolueerde en kende technische vernieuwingen. Deze mijnkraters zijn het resultaat van de plaatsing van dieptemijnen, grote hoeveelheden springstof die op grote diepte in de ondergrond werden ingegraven. Technisch werd dat pas mogelijk nadat met behulp van stalen zinkschachten de moeilijk bereikbare tertiaire kleilagen in de ondergrond konden worden aangeboord. De omvang van de kraters is representatief voor de fase in de oorlog waarbij men op grote diepte, vanuit de diepliggende droge kleilagen, en met krachtige springladingen het front ondermijnde. In het geval van Petit Bois bereikten de Britse tunnellers een diepte van 17 tot 21 m en zijn de kraters het resultaat van de ontploffing van elk 13,6 ton explosieven. De kraters bij Petit Bois herinneren aan het (mislukte) technisch experiment uit maart 1916 waarbij een mechanische graafmachine het manuele werk in de ondergrondse tunnels moest vervangen;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Petit Bois archeologische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Mijnkraters vormden na hun ontstaan ideale locaties voor constructies, zoals schuilplaatsen of nieuwe aanzetten tot ondergrondse galerijen. Op hun beurt werden kraters als versterking in de frontlinies ingebouwd. Zij vormen dus ook potentiële vindplaatsen van archeologische resten van de Eerste Wereldoorlog,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

Twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog, die het resultaat zijn van de ontploffing van Britse dieptemijnen op 7 juni 1917, relictten van de mijnslag, Mandestraat zonder nummer, Heuvelland (Kemmel), bekend ten kadaster Heuvelland, 7de afdeling, sectie C, perceelnummers 326A (deel), 327A, 328B (deel), 329A (deel), 330A (deel), 331A (deel), 339A (deel), 339B (deel), 342 A (deel), 343A (deel) en 344 (deel) en 380A (deel).

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

1° historische waarde;

- 2° culturele waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° archeologische waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

- 1° de met water gevulde krater 1 bij Petit Bois, deels omgeven door grasland en deels door bos;
- 2° de met water gevulde krater 2 bij Petit Bois, omgeven door grasland;
- 3° de in het reliëf verhoogde kraterlip, die het resultaat is van de na de mijnexplosie neergestorte aarde uit de kratermond en die met grasland is begroeid.

Art. 3. §1. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

1° behoud van de krater:

De bescherming heeft tot doel de aanwezige erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen te vrijwaren. Essentieel is het behoud van de mijnkraters en de kraterlip. Behoud, goed beheer en herstel indien nodig van de opgesomde erfgoedkenmerken en -elementen staan daarbij centraal. Daar tegenover staat dat het gangbare gebruik van de mijnkraters en de kraterlip, al dan niet in de context van een landbouwbedrijf, mogelijk moet blijven. Het bestendigen van een functie van deze mijnkraters -bij voorbeeld als visvijver of als veedrinkpoel, als waterbevoorrading van omliggende landbouwgronden, het oppompen van het water uit de krater voor het aanvullen van watertekorten in drinkpoelen voor vee in weiden in de omgeving of voor drinkwater voor het vee op stal - draagt bij tot het behoud ervan;

2° behoud van de reliëfvorm:

Het gebruikelijke onderhoud van de vegetatie op de kraterlip of in de kratermond door te snoeien, kappen of begrazen, is te allen tijde toegelaten. In het geval een boom gekapt moeten worden, kan dat best gebeuren door stomp en wortels niet te rooien. De wortels in het reliëfvolume voorkomen (versnelde) erosie en verstevigen de kraterwand en -lip. Ook om veiligheidsredenen -in het bijzonder omwille van munitie in de bodem- is het aangewezen is om de stomp niet te rooien of uit te frezen;

3° geen verharding van de kraterwand:

Wordt in de toekomst het herstel van de kraterrand overwogen, dan geeft men de voorkeur aan een 'zacht materiaal', zoals het aanvoeren van aarde ter versteviging van de wand, dus geen verharding of 'beschoeiing', zonder dat dit alles het volume van de kratermond aantast;

4° conserverende maatregelen:

Zijn uitdrukkelijk toegelaten:

erosiebestrijdende maatregelen die de instandhouding van het kratervolume, de vorm en de topografie in het algemeen instandhouden;
het ruimen van slib dat de verlanding van de waterplas in de kratermond tegengaat;
conserverende of herstellende maatregelen (aanvullen volume aarde) die de instandhouding van krater en -lip bevorderen;

5° ontsluiting:

De bescherming brengt geen enkele verplichting tot ontsluiting van de site voor het publiek met zich mee.

§2. In uitvoering van deze beheersdoelstellingen geldt een verbod op het geheel of gedeeltelijk dempen van de kraters.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;

4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
- 3° het scheuren van grasland of het omzetten van grasland in akkerland;
- 4° het plaatsen of wijzigen van oeverbeschoeiing.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **07 FEB. 2018**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS